

Inhoudsopgave

INLEIDING	5
DE GESCHIEDENIS VAN SCHOTLAND.....	7
OVER SCHOTSE WHISKY.....	19
NOORDELIJKE HIGHLANDS.....	31
OOSTELIJKE HIGHLANDS	57
WESTELIJKE HIGHLANDS	75
ZUIDELIJKE HIGHLANDS.....	101
SPEYSIDE.....	119
ISLAY/JURA.....	173
LOWLANDS	199
OVERIGE DISTILLEERDERIJEN	216
REGISTER	224

Inleiding

Jaren geleden werd ik benaderd door het New Yorkse productiebedrijf CBS. Ze wilden voor de populaire serie *60 Minutes* een programma over Schotse whisky maken en interviewden mij in het kader van hun research. Ze vroegen onder andere waarom Schotse whisky zo populair is geworden. Ik begon te vertellen over de traditionele productiemethoden en de vele smaken en stijlen. Al pratend besepte ik opeens dat dat slechts een klein deel van de verklaring was. Om het totaalplaatje te schetsen was meer nodig, en daarom vertelde ik over de Romeinen, de Vikingen en de voortdurende vrijheidsstrijd tegen de Engelsen. Ik noemde doedezakken, kilts en haggis. Verlaten heidevelden, betoverende meren en door wind geteisterde eilanden. En niet in de laatste plaats de Schotten zelf: een trots volk met een bijzondere taal. De producer luisterde geduldig naar mijn gepassioneerde relaas. Maar toen ik een halfjaar daarna het programma te zien kreeg, zag ik het merendeel van mijn gedachten helaas niet terug.

Een paar jaar later nam de BBC contact met me op. Ze wilden een tv-serie over whisky maken en deze keer had ik zelf een rol in het programma. Het ging weliswaar niet uitsluitend over Schotse whisky, maar dat vormde wel het zwaartepunt. In mijn ogen werd er nu een completer beeld gegeven (niet door mij, maar dankzij alle Schotse whiskyhelden die eraan meewerkten). Het werden drie programma's, en de serie kreeg veel aandacht. Op dat mo-

ment vatte ik het plan op om een boek over Schotse whisky te schrijven. Een boek waarin niet alleen mijn geliefde drank maar ook het land, de mensen en de geschiedenis zouden worden beschreven. Dankzij de vele whisky liefhebbers die ik in de loop van de jaren heb ontmoet, weet ik dat ik niet de enige ben die dol is op zowel de drank als het land. Na zestien boeken waarin de focus uitsluitend op whisky lag, heb ik daarom het boek geschreven dat je nu in handen hebt. Hierin worden ook vele andere aspecten behandeld die scotch zo uniek maken. Voor mij is het een reis door heden en verleden geweest, met allerlei onverwachte en spannende zijsporen. Het boek is niet alleen een liefdesverklaring aan Schotse whisky maar ook aan Schotland.

Alle maltdistilleerderijen die in juni 2018 actief waren zijn in het boek opgenomen. Ik heb ervoor gekozen de distilleerderijen geografisch te ordenen – niet omdat ze soortgelijke whisky's produceren wanneer ze bij elkaar in de buurt liggen, maar omdat ik wil laten zien wat een specifiek gebied te bieden heeft. Van de distilleerderijen wordt of een portret van vier pagina's geschetst, of ze zijn opgenomen in de lijst achter in het boek. Als een distilleerderij veel ruimte heeft gekregen, is dat meestal omdat die interessant en bekend is. De minder bekende vormen verder een boeiende aanvulling op een bepaalde regio in Schotland. Samen geven ze een beeld van wat in mijn ogen de meest fascinerende drank ter wereld is.

Skara Brae op de Orkneyeilanden is een nederzetting uit de steentijd waarover allerlei mythen bestaan.

De hoogte van de Muur van Hadrianus varieerde van drie tot zes meter.

NOORDELIJKE HIGHLANDS

Clynelish

Vlak voordat je het kleine dorp Brora in noordelijke richting verlaat, voert een smalle weg links het veld in. Aan het eind daarvan kun je Clynelish zien liggen, een distilleerderij die in 1819 werd opgericht. De gebouwen stammen echter uit 1967 en hebben de voor die tijd typerende jaloezieramen vanaf de vloer tot aan het plafond, die helemaal opengetrokken kunnen worden. Dat is praktisch wanneer er ketelonderdelen vervangen moeten worden en heel prettig voor de mensen die er werken als het te warm wordt bij de koperen ketels. Het geniale idee is afkomstig van de architect Leslie Darge, die in de jaren vijftig en zestig verantwoordelijk was voor de ver- en aanbouw van maar liefst 46 distilleerderijen.

Maar als Clynelish al in het begin van de 19de eeuw werd opgericht, waarom zijn hier dan van die moderne gebouwen? Het antwoord ligt een paar meter naar rechts. Hier staan nog altijd de stenen gebouwen van de oorspronkelijke distilleerderij. Het kostte de hertog van Sutherland toen 750 pond om de distilleerderij te laten bouwen en die bood werk aan vijftig man. Iets om over na te denken, als je weet dat een distilleerderij tegenwoordig met behulp van computers door twee mensen kan worden aangestuurd. De whisky van Clynelish kreeg na verloop van tijd een goede naam en blenders uit heel Schotland stonden in de rij om hem te kopen. Maar in de jaren zestig was het bedrijf niet modern genoeg om aan de vraag te kunnen voldoen. Er werd een nieuwe distilleerderij gebouwd en nadat ze beide een jaar waren gebruikt als Clynelish A en B, werd de oude gesloten – maar niet voorgoed. De eigenaren hadden namelijk ook distilleerderijen op Islay, maar de droge zomer van 1968 leidde tot een veel te kleine productie van hun typerende rokerige whisky. Er werd daarom snel besloten om de oude distilleerderij weer te openen om de leemte op te vullen. Het recept werd aangepast naar rokeriger en de oude distilleerderij kreeg de naam ‘Brora’.

De twee distilleerderijen bleven tot 1983 produceren. Toen hield de productie in Brora op. Schotse whisky bevond zich op dat moment in een crisis. De jongere generatie gaf de

voorkeur aan wodka en witte wijn, en Brora was een van de distilleerderijen die werden gesloten. Aan de andere kant van de weg ging Clynelish daarentegen op volle kracht door. Diageo, eigenaar van Clynelish, was echter verbaasd om te zien dat de belangstelling van de consumenten voor de oude whisky van Brora na de sluiting toenam. Er was nog voldoende voorraad om een paar bottelingen te testen. De klanten vonden de rokerige stijl heerlijk, en sinds 2002 wordt er elk jaar een Brora single malt uitgebracht, die tegenwoordig allemaal (helaas) een verzamelobject zijn. De meest recente van 2017 kostte zo'n 1600 euro.

Maar daar eindigt het verhaal niet. Iedereen dacht dat Brora in 1983 voorgoed de deuren had gesloten, maar in 2017 deelde Diageo mee dat ze de distilleerderij weer wilden openen. En niet alleen Brora, maar ook Port Ellen, een andere cultdistilleerderij, die in 1983 dichtging. De liefde en toewijding van whisky liefhebbers brengen geld in het laatje.

DE LOCATIE

Er hangt een donkere schaduw over het deel van Schotland waar Clynelish ligt. Vanaf het midden van de 18de eeuw werden honderd jaar lang duizenden boeren gedwongen te verhuizen (The Highland Clearances) opdat rijke landeigenaren de grond in bezit kregen die de boeren generaties lang hadden bewerkt. De adel dacht dat schapenteelt hier meer zou opleveren, en de arme boeren moesten naar de kust verhuizen of emigreren. Een van de meest wrede edelen was George Leveson-Gower, die afkomstig was uit een van de rijkste families van Engeland en enorme landgoederen in Staffordshire en Yorkshire bezat. Toen hij met Elizabeth Sutherland trouwde, en na verloop van tijd de eerste hertog van Sutherland werd, kon hij daar grote delen van Schotland ten noorden van Inverness aan toevoegen. Vanuit het kasteel Dunrobin, acht kilometer ten zuiden van Clynelish, regeerden hij en zijn vrouw met ijzeren hand. Tussen 1811 en 1820 werden veel van zijn 'onderdanen' verdreven uit hun huizen. Voor het evenwicht moet worden genoemd dat hij ook wegen en havens liet aanleggen in een deel van Schotland dat tot dan toe min of meer een wildernis was geweest.

Om enkele boeren die dakloos waren geworden de mogelijkheid te geven in hun onderhoud te voorzien, richtte de hertog in 1819 Clynelish Distillery op. The Highland Clearances vormen een zwart hoofdstuk in de Schotse geschiedenis en George Leveson-Gower vormde geen uitzondering, maar was wellicht eerder typerend voor een tijd waarin menselijkheid werd geofferd voor de industrialisatie en de vooruitgang.

Dunrobin Castle is een bezoek zeker waard.

DE WHISKY

Het meeste wat in Clynelish wordt geproduceerd eindigt vroeg of laat in een fles blended whisky. Met zijn unieke, wasachtige karakter geeft hij onder andere smaak aan Johnnie Walker Gold Label. Maar dat belet de eigenaren niet om ten minste twee verschillende versies single malt van de distilleerderij te bottelen: een 14 year old en een zogeheten Distiller's Edition, die extra is gerijpt op olorosovaten. Vaak is er bovendien een speciale versie die op vatsterkte gebotteld is, maar die is alleen verkrijgbaar bij het bezoekerscentrum van de distilleerderij. Onafhankelijke bottelaars zijn ook dol op Clynelish, en met name John Glaser, die hem vaak gebruikt in zijn blends van Compass Box.

EXTRA INFORMATIE

Het meest ironische in het verhaal van de meedogenloze eerste hertog van Sutherland is dat er in 1837 op de berg Ben Bhraggie in het dorp Golspie een 35 meter hoog standbeeld van hem werd geplaatst, dat vanuit grote delen van het gebied te zien is. Het staat er nog altijd, als een klap in het gezicht van de nakomelingen van de mensen die alles moesten achterlaten voor een onzekere toekomst. Sommige mensen hebben geëist dat het standbeeld wordt afgebroken en er zijn zelfs illegale pogingen gedaan om het tot ontploffing te brengen. Maar de meeste bewoners vinden dat het moet blijven staan ter herinnering aan een zwarte, moeilijke tijd die niet vergeten mag worden.

De oude distilleerderij Brora zal weer geopend worden.